

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη βίβλος: “Προς ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά πληρωμών με κάρτα, μέσω του Διαδικτύου και μέσω κινητών τηλεφώνων”»

COM(2011) 941 final

(2012/C 351/11)

Εισηγητής: ο κ. KROPAS

Στις 11 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πράσινη βίβλος: «Προς ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά πληρωμών με κάρτα, μέσω του Διαδικτύου και μέσω κινητών τηλεφώνων»

COM(2011) 941 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 30 Αυγούστου 2012.

Κατά την 483η σύνοδο ολομέλειας της 18ης και 19ης Σεπτεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 157 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προαγωγή της ασφάλειας, της διαφάνειας και της καινοτομίας στις πληρωμές ανά την ΕΕ. Η ύπαρξη πιο αποτελεσματικών, σύγχρονων και ασφαλών μέσων πληρωμής αποτελεί προϋπόθεση για την ενίσχυση των ωφελειών της Ενιαίας Αγοράς και της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά το ευρύ πλαίσιο εντός του οποίου προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διεξαχθεί ο σχετικός διάλογος, δεδομένου ότι περιλαμβάνει τα κύρια ζητήματα των πληρωμών στην ΕΕ επί του παρόντος, αλλά και στο εγγύς μέλλον. Εντούτοις, προκειμένου να έχουμε μια συνολική εικόνα, θα πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση στις πληρωμές τοις μετρητοίς. Μολονότι ο συγκεκριμένος τρόπος πληρωμών ακολουθεί μια σταδιακά φθίνουσα πορεία, εξακολουθεί να αποτελεί τον πρωταρχικό τρόπο πληρωμής σε ορισμένες αγορές. Από όλο και περισσότερα στοιχεία από τις εκάστοτε χώρες προκύπτει ότι οι πληρωμές τοις μετρητοίς είναι κατ' αρχήν λιγότερο αποτελεσματικές και ότι θα μπορούσαν να εξοικονομηθούν σημαντικοί πόροι, εάν οι καταναλωτές προτιμούσαν τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στην προσπάθεια μετάβασης σε μια κοινωνία χωρίς τη χρήση μετρητών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ευρύ κοινό δεν έχει επίγνωση του πραγματικού κόστους των συναλλαγών τοις μετρητοίς. Επίσης, τα μετρητά θεωρείται ότι διευκολύνουν την παραοικονομία. Συνεπώς θα πρέπει να προτιμώνται όσες μέθοδοι πληρωμής συντελούν στον περιορισμό της παραοικονομίας, είναι φθηνότερες, ασφαλέστερες και προωθούνται από όλους τους αρμόδιους φορείς. Θα πρέπει να εξεταστούν εν προκειμένω τα πολλά πλεονεκτήματα για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, αλλά και η ανάγκη να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα το κόστος για τους εμπόρους που προσφέρουν αυτή τη δυνατότητα πληρωμής στους πελάτες τους. Θα πρέπει δε να δοθούν επιπρόσθετα κίνητρα στα κράτη μέλη με τη σαφή συνδρομή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.3 Οι πληρωμές με κάρτα αποτελούν τον δημοφιλέστερο τρόπο πληρωμών –πλην τοις μετρητοίς– τόσο στην ΕΕ όσο και παγκοσμίως. Η αυξανόμενη συναίνεση της οικονομικής βιβλιογραφίας θεωρεί τις πληρωμές με κάρτα διαφανέστερες από φορολογική και οικονομική άποψη, αλλά και λιγότερο δαπανηρές για το σύνολο της κοινωνίας, εύχρηστες, ασφαλείς και καινοτόμες. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να χρησιμοποιούνται για

την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της περαιτέρω ενοποίησης των αγορών. Ωστόσο, δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμα πλήρως οι δυνατότητες της Ενιαίας Αγοράς εξαιτίας ιστορικών δυσκολιών και της απουσίας τυποποίησης και διαλειτουργικότητας, αλλά και λόγω ασυμμετριών και ατελειών κατά την αξιοποίηση της δημόσιας πληροφόρησης, οι οποίες θα μπορούσαν να επιλυθούν με την πιο εκτεταμένη χρήση των καρτών, του Διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων για τις πληρωμές. Ως συνέπεια αυτού, οι παράμετροι της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της αποτελεσματικότητας παραμένουν εν μέρει ανεκμετάλλευτες. Η ΕΟΚΕ ζητά από τους παράγοντες της αγοράς να αναλάβουν πρωτοβουλίες προτείνοντας εφικτές λύσεις το συντομότερο δυνατό ιδίως δε λύσεις που να προωθούν παράλληλα την χρηματοπιστωτική και ψηφιακή ενσωμάτωση.

1.4 Η σημερινή νομική αβεβαιότητα όσον αφορά τις διαπραγματικές προμήθειες με βάση επιχειρηματικά μοντέλα, εμποδίζει την ανάπτυξη πληρωμών με κάρτα, κινητό και μέσω διαδικτύου καθώς και τη μεταφορά μετρητών. Η σαφήνεια συνιστά ζήτημα ύψιστης σημασίας για επενδύσεις και καινοτομίες στα συστήματα πληρωμών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να σταθεροποιήσει το επιχειρηματικό περιβάλλον για όλους τους φορείς. Βάσει και των στόχων του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA/EXΠΕ), δεν θα πρέπει να υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των προμηθειών και των άλλων απαιτήσεων σε αμφοτέρως τις εγχώριες και τις υπερεθνικές συναλλαγές.

1.5 Η πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα ποσά των τραπεζικών λογαριασμών απαιτεί προσεκτική εξέταση των πολλαπλών πτυχών του ζητήματος, συμπεριλαμβανομένων αυτών της ασφάλειας και της προστασίας δεδομένων, των δικαιωμάτων των καταναλωτών, του ανταγωνισμού και της αποζημίωσης της οντότητας που εκδίδει έναν λογαριασμό. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι κάθε οντότητα που επιθυμεί να έχει πρόσβαση σε αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να υπόκειται σε ρυθμιστικό έλεγχο και εποπτεία ανάλογα με τον βαθμό επιχειρηματικής επικινδυνότητας που την χαρακτηρίζει. Θα πρέπει δε να αντανakλώνται σαφώς στο ενωσιακό νομικό πλαίσιο οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες του κάθε εμπλεκόμενου φορέα.

1.6 Σε πολλές αγορές οι πελάτες ίσως να μην προτιμούνται να δεχθούν πρόσθετες επιβαρύνσεις και, άρα να προτιμούν τις πληρωμές τοις μετρητοίς, θεωρώντας ότι αυτές δεν υπόκεινται σε άλλες

χρέωσεις. Αν και από την 13η Ιουνίου 2014 οι καταναλωτές θα προστατεύονται από την οδηγία για τα δικαιώματα των καταναλωτών, δεν είναι σαφές πώς θα διασφαλίζεται η προστασία αυτή σε ένα ιδιαίτερα ευμετάβλητο διαδικτυακό περιβάλλον.

1.7 Οι πελάτες στις εγχώριες αγορές εκτιμούν τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Εντούτοις, δεν έχουν δοθεί ακόμα λύσεις πανευρωπαϊκής εμβέλειας βάσει της δικτυοστραπεζικής, με αποτέλεσμα να περιπλέκεται η πρόοδος του ηλεκτρονικού εμπορίου. Η ΕΟΚΕ καλεί τους φορείς αυτών των συστημάτων να προσπαθήσουν να επιλύσουν τα προβλήματα διαλειτουργικότητας με ευρύ και διαφανή τρόπο και να καλύψουν το συντομότερο δυνατό τις ελλείψεις του ηλεκτρονικού εμπορίου.

1.8 Από τη δε Ευρωπαϊκή Επιτροπή η ΕΟΚΕ ζητά να μεριμνήσει έτσι ώστε από την πρώτη κιόλας φάση της εξέλιξης των πληρωμών μέσω κινητού τηλεφώνου να γίνονται σεβαστά τα ζητήματα της ελεύθερης πρόσβασης στις πλατφόρμες, η δυνατότητα μεταφοράς των εφαρμογών, η ασφάλεια, καθώς και η αποφυγή διπλής χρέωσης των φορέων που προτίθενται να δέχονται αυτές τις πληρωμές.

1.9 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την πρόοδο που έχουν σημειώσει οι παράγοντες της αγοράς στον περιορισμό της απάτης στα φυσικά τερματικά. Επί του παρόντος, το ηλεκτρονικό έγκλημα αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ασφαλείας, όχι όμως εις βάρος της ευκολίας των πελατών. Εφόσον αυτά προτείνονται από τις δημόσιες αρχές, τα μέτρα ασφαλείας πρέπει να είναι όσο το δυνατό πιο ουδέτερα από τεχνολογική άποψη.

1.10 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις συνεχείς προσπάθειες ενίσχυσης της διαχείρισης του ΕΧΠΕ και στηρίζει τις ενέργειες για τη συγκέντρωση του ελέγχου του, υπό τη σκέπη, π.χ. του Συμβουλίου του ΕΧΠΕ. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΚΤ να καθορίσουν το ταχύτερο δυνατό τις σχετικές λεπτομέρειες καθότι τα de facto κενά παρεμποδίζουν την εφαρμογή των οικείων διατάξεων.

2. Ιστορικό της γνωμοδότησης

2.1 Η ολοκλήρωση του ΕΧΠΕ είναι μία από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υλοποίηση της Ενιαίας Αγοράς. Ήδη οι παράγοντες της αγοράς μπορούν να αντλούν οφέλη από την τυποποίηση και τη διαλειτουργικότητα που έχουν επιτευχθεί με την υποστήριξη ενός εναρμονισμένου νομικού πλαισίου και τη μορφή μεταφοράς πιστώσεων και άμεσων χρεώσεων λογαριασμού εντός του ΕΧΠΕ, οι οποίες από την 1η Φεβρουαρίου 2014 θα αντικαταστήσουν τα παλαιά συστήματα στην ευρωζώνη.

2.2 Εντούτοις, ο σκοπός του ΕΧΠΕ είναι γενικότερος και συμπεριλαμβάνει και άλλους πυλώνες: Ένας από αυτούς αφορά στις πληρωμές με κάρτα, το σημαντικότερο, δηλαδή, μέσο πληρωμών τόσο στην ΕΕ όσο και παγκοσμίως. Ένας άλλος πυλώνας είναι οι ηλεκτρονικές πληρωμές, ήτοι οι αγορές που πραγματοποιούνται μέσω του Διαδικτύου. Σήμερα οι πληρωμές αυτές αντιπροσωπεύουν μεν σε ένα μικρό κλάσμα των συνολικών πληρωμών χωρίς μετρητά, αλλά αναμένεται να υπάρξει διψήφια αύξηση του όγκου τους. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (ΕΡΠ/ΕΣΠ), το όργανο δηλαδή συντονισμού και λήψης αποφάσεων του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα σε θέματα πληρωμών, επέκτεινε τη συνεργασία του στις ηλεκτρονικές πληρωμές και δημιούργησε το Πλαίσιο ηλεκτρονικών

πληρωμών του ΕΧΠΕ. Προσφάτως δε η ΓΔ Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ζήτησε από το ΕΣΠ να ενημερωθεί σχετικά.

2.3 Οι πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου αποτελούν τον πιο πρόσφατο πυλώνα· το ΕΠΣ, σε συνεργασία με άλλους παράγοντες, προέβη σε συντονισμένες ενέργειες σχετικά με αυτού του είδους τις πληρωμές καταρτίζοντας έγγραφα τεχνικού χαρακτήρα με θέμα τις κατευθυντήριες γραμμές διαλειτουργικότητας, καθώς και αρκετές λευκές βίβλους. Οι πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου βρίσκονται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, αλλά οι προσδοκίες ως προς τη σημασία τους στο μέλλον είναι ιδιαίτερα υψηλές. Ενώ οι πληρωμές με κάρτα, οι ηλεκτρονικές και οι πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου παρουσιάζουν διαφορές όσον αφορά στη φάση της εξέλιξής τους, την εμβέλεια και το επιχειρηματικό μοντέλο στο οποίο εντάσσονται, είναι ευρέως παραδεκτό, στους κόλπους των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των παραγόντων της αγοράς, ότι απαιτείται περαιτέρω πρόοδος σε ζητήματα ένταξης, διαφάνειας και ανταγωνιστικότητας. Ελλοχεύει δε ο κίνδυνος να αναπαράχθουν τα προβλήματα των σημερινών επιχειρηματικών μοντέλων στο μελλοντικό πλαίσιο πληρωμών μέσω κινητού τηλεφώνου.

2.4 Κάθε πολίτης, επιχείρηση ή δημόσιος φορέας συμμετέχει σε συναλλαγές είτε με τις παραδοσιακές μεθόδους πληρωμών (π.χ. τοις μετρητοίς) είτε μέσω των σύγχρονων υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτρονικές πληρωμές). Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της ΕΚΤ ⁽¹⁾, το 2010 πραγματοποιήθηκαν στην ΕΕ 86,4 δισ. ευρώ συναλλαγές με μέσα πληρωμής πλην μετρητών, δηλαδή μια αύξηση των συναλλαγών κατά 4,4 % σε σχέση με το προηγούμενο έτος, εκ των οποίων το μεγαλύτερο μερίδιο (39 % ή 33,9 δισ. ευρώ) αναλογούσε σε εκείνες με κάρτα. Η αξία των πληρωμών με κάρτα ανήλθε στο 1,8 τρισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση ύψους 6,7 % ετησίως, δηλαδή τριπλάσιο ποσοστό από το 1,8 % που σημείωσε η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ της ευρωζώνης. Μολονότι παρατηρούνται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις ως προς τη χρήση καρτών από χώρα σε χώρα, οι πληρωμές με κάρτα αποτελούν σε γενικές γραμμές μία από τις βασικότερες μεθόδους πληρωμής χωρίς μετρητά.

2.5 Από την ενημερωτική έρευνα που διεξήγαγε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ⁽²⁾ συνάγεται ότι οι διατραπεζικές προμήθειες δεν είναι καθορισμένες και ούτε εφαρμόζονται ομοιόμορφα ανά την ΕΕ. Η επιλογή, η διάρθρωση και το επίπεδο των διατραπεζικών προμηθειών διαφέρουν ποικιλοτρόπως και εξαρτώνται από πολλές επιλογές και διαστάσεις. Οι διατραπεζικές προμήθειες συνιστούν το βασικό μέρος των προμηθειών που καταβάλλουν οι έμποροι. Τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού αξιολόγησαν τις σχετικές με τον ανταγωνισμό πτυχές των διατραπεζικών προμηθειών και έλαβαν ορισμένες αποφάσεις, από τις οποίες μερικές αφορούν στις συναλλαγές πέραν των εθνικών συνόρων και άλλες περιορίζονται σε αυτές εντός των συνόρων.

2.6 Όσον αφορά τη διαφάνεια των προμηθειών, δυστυχώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί επίσημες έρευνες, ούτε έχουν δημοσιευθεί πλήρεις εθνικές στατιστικές, ούτε συγκρίσεις μεταξύ χωρών, σχετικά με τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους καταναλωτές, όπως τα διάφορα τέλη και οι επιβαρύνσεις που σχετίζονται άμεσα με διάφορα μέσα πληρωμών, παρά το γεγονός ότι οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες για τις εθνικές εποπτικές αρχές, οι περισσότερες από τις οποίες δεν τις δημοσιεύουν ούτε μερικώς.

⁽¹⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr110912.en.html> (δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά).

⁽²⁾ <http://www.ecb.int/pub/pdf/scrops/ecbocp131.pdf?4ccec20956bed7b7e5f454a4ea77f7c9b> (δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά).

2.7 Παρά τις συνεχιζόμενες ιδιωτικές πρωτοβουλίες με σκοπό την τυποποίηση, εξακολουθεί να παρατηρείται κατακερματισμός σε ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών όπως μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών απόκτησης και έκδοσης κάρτας, μεταξύ καρτών και τερματικών, καθώς και μεταξύ των τερματικών και των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών έκδοσης κάρτας. Εντούτοις, λόγω των αποκλίσεων στα εμπορικά συμφέροντα βάσει των οποίων αναλαμβάνονται αυτές οι πρωτοβουλίες ή εξαιτίας της απουσίας σαφούς χρονοδιαγράμματος εφαρμογής σε αυτό το στάδιο, τα ουσιαστικά αποτελέσματα ήταν περιορισμένα.

2.8 Οι σημαντικές επενδύσεις και προσπάθειες που έχουν πραγματοποιήσει όλοι οι παράγοντες της αγοράς με σκοπό τη μετάβαση από την τεχνολογία της μαγνητικής ταινίας στο μικροκύκλωμα (τσιπ) τύπου EMV συνετέλεσαν στον περιορισμό των φαινομένων απάτης με κάρτα στις συναλλαγές πρόσωπο με πρόσωπο. Ωστόσο, από πιο πρόσφατα στοιχεία φαίνεται ότι οι συναλλαγές με κάρτα εξ αποστάσεως – μολοντί αντιστοιχούν σε ένα μικρό τμήμα των συνολικών συναλλαγών με κάρτα – αποτελούν τον μεγαλύτερο κίνδυνο απάτης. Το ζήτημα έχει κεντρίσει την προσοχή εποπτικών και ελεγκτικών αρχών, οι οποίες το 2011, υπό την αιγίδα της ΕΚΤ, ένωσαν τις δυνάμεις τους στους κόλπους του φόρουμ «SecuRe Pay» προκειμένου να ενισχύσουν την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη του κοινού στις υπηρεσίες και στα μέσα ηλεκτρονικών πληρωμών. Εντός του 2012 το φόρουμ αναμένεται να καταλήξει σε ένα σύνολο τεχνολογικά ουδέτερων συστάσεων για την ασφάλεια των πληρωμών μέσω του Διαδικτύου.

2.9 Στην πράσινη βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναλύονται αρκετά ζητήματα πληρωμών, τα οποία, εφόσον αντιμετωπιστούν επιτυχώς, θα αποτελέσουν τη βάση για την παροχή ολοκληρωμένων και ασφαλών υπηρεσιών πληρωμών είτε στο παραδοσιακό εμπόριο είτε στο ολοένα αναπτυσσόμενο διαδικτυακό περιβάλλον. Με αυξημένο τον ανταγωνισμό, τις επιλογές και τον βαθμό διαφάνειας για τους καταναλωτές, περισσότερη καινοτομία, ασφάλεια στις πληρωμές και εμπιστοσύνη των πελατών, η Ευρώπη έχει την ευκαιρία να πρωτοπορήσει ως προς την έννοια «της πληρωμής» τον 21ο αιώνα.

2.10 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιγράφει στο εν λόγω έγγραφο το όραμα της ολοκληρωμένης αγοράς και εντοπίζει τις ελλείψεις –και τα αίτιά τους– στη σημερινή κατάσταση σε σχέση με αυτό το όραμα. Επίσης καθορίζει πέντε γενικά μέτρα για την ταχύτερη ολοκλήρωση της αγοράς και θίγει το θέμα της εφαρμογής τους. Στο πρώτο τμήμα – το οποίο είναι και το εκτενέστερο ως προς τα ερωτήματα που τίθενται – γίνεται μνεία στον κατακερματισμό της αγοράς, στην πρόσβαση σε αυτή και σε ζητήματα πέραν των εθνικών συνόρων. Στα δε υπόλοιπα γίνεται λόγος αντίστοιχα για τη διαφανή και αποδοτική από πλευράς κόστους τιμολόγηση, την τυποποίηση, τη διαλειτουργικότητα και την ασφάλεια. Η κατευθυντήρια γραμμή για τη διαχείριση του EXΠΕ συνίσταται στην εφαρμογή στα ήδη υφιστάμενα συστήματα (μεταφορές πίστωσης και άμεσες χρεώσεις στον EXΠΕ), καθώς και στις κάρτες, στις ηλεκτρονικές πληρωμές και στις πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου.

3. Παρατηρήσεις και σχόλια

3.1 Ακόμα δεν έχει αποκρυσταλλωθεί μια ενιαία στάση ανά την ΕΕ όσον αφορά στα μόνιμα και μελλοντικά ζητήματα πληρωμών – πέραν των μεταφορών πιστώσεων και των άμεσων χρεώσεων στον EXΠΕ – και έχει βαρύνουσα σημασία για όλους τους παράγοντες της Ενιαίας Αγοράς. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πράσινη βίβλο που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αναμένει ανάλογες συνακόλουθες ενέργειες με σκοπό τη βελτίωση των σημερινών αδυναμιών. Η ΕΟΚΕ ζητά κάθε συναλλαγή με πληρωμή να πραγματοποιείται με

πρωταρχικό μέλημα την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, τη δυνατότητα δηλαδή ασφαλούς, αποτελεσματικής, πρακτικής και ταχείας διεκπεραίωσης των πληρωμών.

3.2 Στην πράσινη βίβλο δίνεται έμφαση στις ηλεκτρονικές πληρωμές, αλλά παραγνωρίζεται η ακόμα πρωτεύουσα σημασία των πληρωμών τοις μετρητοίς, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 80 % των συνολικών πληρωμών στην Ευρώπη. Ο αυξημένος βαθμός διαφάνειας του κόστους είναι εξίσου σημαντικός για τις ηλεκτρονικές πληρωμές και τις πληρωμές τοις μετρητοίς, πρέπει δε να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη κατά την ανάλυση των μέσων πληρωμών χωρίς μετρητά. Είναι ακόμα διάχυτη στο ευρύ κοινό η άποψη ότι η χρήση μετρητών έχει μηδενικό κόστος. Ωστόσο, εφόσον τα άτομα αρχίσουν να αλλάζουν συνήθειες, χρησιμοποιώντας πιο σύγχρονες και λιγότερο δαπανηρές μεθόδους πληρωμής, τα οφέλη που θα προκύψουν ουδώς θα είναι αμελητέα. Συν τοις άλλοις, από διάφορα στοιχεία συνάγεται ότι η χρήση μετρητών είναι ευθέως ανάλογη με την παραοικονομία, εξαιτίας της δυσκολίας στην ανίχνευση των πληρωμών. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να λάβουν επιπρόσθετα μέτρα, με τη σαφή υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την αναθεώρηση του βαθμού χρήσης των μετρητών στις σύγχρονες οικονομίες.

3.3 Κατά την ΕΟΚΕ, θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά η λήψη νέων –και κυρίως δεσμευτικών– μέτρων υπέρ της διαφάνειας προκειμένου οι καταναλωτές να μην επιβαρύνονται με υπερβολικές πληροφορίες, οι οποίες, όταν παρέχονται σε λάθος χρονική στιγμή (π.χ. σε ώρες αιχμής) και με τρόπο περίπλοκο, ενδέχεται να προκαλέσουν συγχύσεις στους καταναλωτές και να διαταράξουν τη διαδικασία εξόφλησης για τους πωλητές.

3.4 Τα επιχειρηματικά μοντέλα των διεθνών και εγχώριων συστημάτων πληρωμών βασίζονται σε διατραπεζικές προμήθειες που έχουν κατά καιρούς αμφισβητηθεί σε διαφορετικό βαθμό τόσο από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού όσο και από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η απόφαση της δεύτερης, το 2007, να απαγορεύσει τις διατραπεζικές προμήθειες της MasterCard πέραν των εθνικών συνόρων έγινε προσφάτως δεκτή από το Γενικό Δικαστήριο. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι μέχρι σήμερα τα βασισμένα στις διατραπεζικές προμήθειες επιχειρηματικά μοντέλα δεν ακολουθούσαν το σκεπτικό του EXΠΕ (δηλαδή ίδιες προμήθειες για τις εγχώριες και μη συναλλαγές). Επιπλέον, απουσίαζαν τόσο ο μηχανισμός αυτορρύθμισης για τον περιορισμό των επιπέδων προμήθειας με την αύξηση του όγκου των συναλλαγών όσο και οι εναλλακτικές επιλογές τιμολόγησης πληρωμών μικρής αξίας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να σταθεροποιήσει το μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό περιβάλλον για όλους τους παράγοντες της αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τα παραδείγματα άλλων περιοχών του πλανήτη (π.χ. Αυστραλία), όπου θεσπίστηκε τέτοια νομοθεσία, και εξασφαλίζοντας ίσους όρους για τα διαφορετικά συστήματα καρτών των επιχειρηματικών μοντέλων.

3.5 Ο συνδυασμός διαφορετικών σημάτων εταιρειών πληρωμών στην ίδια κάρτα ή στις μελλοντικές πλατφόρμες κινητών δεν πρέπει ούτε να υπονομεύσει το δικαίωμα των καταναλωτών να επιλέγουν το εμπορικό σήμα της αρεσκείας τους ούτε να αποστερεί από τους εμπόρους τα ενδεχόμενα κινήτρά τους. Ο συνδυασμός διαφορετικών σημάτων είναι σημαντικός για τα νέα συστήματα που εισέρχονται στην αγορά και άρα διευκολύνει τόσο τις επιλογές όσο και τον ανταγωνισμό. Σε ορισμένες περιπτώσεις ένα εμπορικό σήμα συνεπάγεται επιπρόσθετες απαιτήσεις για συναλλαγές μέσω του δικτύου της εταιρείας, ακόμα και εάν αυτές έχουν ξεκινήσει υπό το σήμα διαφορετικής εταιρείας. Κατά την ΕΟΚΕ, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε να απαγορεύεται το σήμα μιας εταιρείας να συνοδεύεται από τέτοιες απαιτήσεις στη διεκπεραίωση μιας συναλλαγής.

3.6 Η ΕΟΚΕ συµµερίζεται την άποψη ότι ο διαχωρισμός των λειτουργιών διαχείρισης από εκείνες της διεκπεραίωσης πληρωμών αποτελεί βασικό στοιχείο για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς καρτών πληρωμών καθότι οι εταιρείες-κατακόρυφοι σιροί ενδέχεται να καταφεύγουν σε ετεροεπιδοτήσεις όταν ανταγωνίζονται ανεξάρτητες εταιρείες επεξεργασίας συναλλαγών. Επιπλέον, το υπάρχον καθεστώς είναι λιγότερο ευνοϊκό για τις εν λόγω πρωτοβουλίες που προωθούν τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των εταιρειών επεξεργασίας συναλλαγών. Επομένως, ο διαχωρισμός –ιδανικά σε επίπεδο εταιρείας– θα ενισχύσει τις διαδικασίες ολοκλήρωσης και ανταγωνισμού εντός μιας Ενιαίας Αγοράς.

3.7 Βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου, δεν επιτρέπεται στα ιδρύματα πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος να έχουν πρόσβαση στα συστήματα πληρωμών που ορίζει η ενωσιακή οδηγία για το αμετάκλητο του διακανονισμού. Αυτά έχουν κατά κύριο λόγο ως αντικείμενο τις πληρωμές λιανικής και μεγάλης αξίας. Εφόσον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει να επιφέρει αλλαγές στο υπάρχον νομικό πλαίσιο, η ΕΟΚΕ την παροτρύνει θερμά να αναλογιστεί τον κίνδυνο που συνοδεύει τους νέους συμμετέχοντες (δηλ. τα ιδρύματα πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος) για τα υφιστάμενα συστήματα πληρωμών (υποδομές), λαμβάνοντας λ.χ. υπόψη ότι δεν έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις από τις κεντρικές τράπεζες.

3.8 Δεν θα πρέπει το πλαίσιο ΕΧΠΕ για τις κάρτες, όπως δημιουργήθηκε αρχικά από το ΕΣΠ, να περιορίζει τα επιχειρηματικά μοντέλα που έχουν αναπτύξει άλλες εταιρείες. Ιδεωδώς, το συγκεκριμένο πλαίσιο χρήζει προσεκτικής αναθεώρησης υπό τη νέα δομή διαχείρισης του ΕΧΠΕ με γνώμονα τις θέσεις όλων των άμεσα ενδιαφερομένων.

3.9 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι οντότητες που δεν υπόκεινται σε ρυθμίσεις ή εποπτεία επιδιώκουν να έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες των λογαριασμών. Συν τοις άλλοις, δεν αντανακλώνται κατάλληλα στο ενωσιακό νομικό πλαίσιο οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες του κάθε αρμόδιου φορέα και τούτο ενδέχεται να έχει απροσδόκητες συνέπειες για τους καταναλωτές σε περιπτώσεις απάτης ή παράνομη χρήση δεδομένων. Η πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα ποσά στους τραπεζικούς λογαριασμούς πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά, λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές πτυχές του ζητήματος, συμπεριλαμβανομένων αυτών της ασφάλειας, της προστασίας δεδομένων, των δικαιωμάτων των καταναλωτών, του ανταγωνισμού και της αποζημίωσης της οντότητας που εκδίδει έναν λογαριασμό.

3.10 Η πρόσθετη επιβάρυνση έγκειται στη δυνατότητα που έχουν οι έμποροι να αυξάνουν το κόστος μιας συναλλαγής εφόσον χρησιμοποιείται μια κάρτα. Η δυνατότητα αυτή αναγνωρίστηκε ανά την ΕΕ από την υιοθέτηση της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών και ισχύει εάν δεν υπάρχει ρητή απαγόρευση της από κάποιο κράτος μέλος. Από παλαιότερες περιπτώσεις πρόσθετων επιβαρύνσεων που έχουν εφαρμοστεί δεν μπορούμε να συνάγουμε επαρκή συμπεράσματα, τουλάχιστον όχι βραχυπρόθεσμα. Στις αρχές του 2005 λ.χ. οι Δανοί αντέδρασαν έντονα στην επιβολή επιβαρύνσεων στις εγχώριες συναλλαγές τους με χρεωστικές κάρτες, οι οποίες περιορίστηκαν κατακόρυφα ενώ αυξήθηκαν οι αναλήψεις από τα αυτόματα μηχανήματα. Ανάλογες έρευνες σε άλλες χώρες επιβεβαιώνουν αυτή την τάση. Μολονότι, από τις 13 Ιουνίου 2014 οι καταναλωτές θα προστατεύονται από την οδηγία για τα δικαιώματα των καταναλωτών, δεν είναι σαφές πώς θα διασφαλίζεται η προστασία αυτή σε ένα ιδιαίτερα ευμετάβλητο διαδικτυακό περιβάλλον. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι δεν θα πρέπει να ενθαρρύνονται ως πρακτική πανευρωπαϊκής κλίμακας οι πρόσθετες επιβαρύνσεις.

3.11 Η αγορά των καρτών χαρακτηρίζεται από απουσία τυποποίησης και διαλειτουργικότητας· για παράδειγμα, ένας πάροχος

τερματικού είναι αναγκασμένος να περάσει από 7 διαδικασίες πιστοποίησης προκειμένου να μπορεί να δραστηριοποιηθεί σε επίπεδο ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ζητά από τον ιδιωτικό τομέα να ενώσει τις δυνάμεις του προκειμένου να επιτύχει απτά αποτελέσματα, μεταξύ άλλων, στο θέμα του πλαισίου εφαρμογής και των φιλόδοξων προδεδειγμένων. Εντούτοις, εάν η αγορά αργεί να δώσει λύσεις, η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να επέμβει καταθέτοντας νομοθετικές προτάσεις.

3.12 Η διαθεσιμότητα ηλεκτρονικών πληρωμών περιορίζεται κυρίως στα εθνικά σύνορα. Η ΕΟΚΕ καλεί τους φορείς αυτών των συστημάτων να προσπαθήσουν να επιλύσουν τα προβλήματα διαλειτουργικότητας ανοικτά και με διαφάνεια και να καλύψουν το συντομότερο δυνατό τις ελλείψεις του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ωστόσο, εφόσον η αγορά δεν αποφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο θέσπισης ρυθμιστικών απαιτήσεων για τη διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών σε κλίμακα ΕΕ.

3.13 Από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η ΕΟΚΕ ζητά επίσης να μεριμνήσει έτσι ώστε, από την πρώτη κιόλας φάση της εξέλιξης των πληρωμών μέσω κινητού τηλεφώνου, να γίνονται σεβαστά τα ζητήματα της ελεύθερης πρόσβασης στις πλατφόρμες, η δυνατότητα μεταφοράς των εφαρμογών, η ασφάλεια, καθώς και η αποφυγή διπλής χρέωσης των φορέων που προτιθενται να δέχονται αυτές τις πληρωμές. Επιπροσθέτως, οι αρχές προστασίας δεδομένων πρέπει να στηρίξουν την προσπάθεια των φορέων να αναπτύξουν λύσεις φιλικές προς τους χρήστες.

3.14 Η ασφάλεια είναι παράμετρος με ιδιαίτερη βαρύτητα για την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης του κοινού στις μεθόδους πληρωμών και ως τέτοια θα πρέπει ιδανικά να ληφθεί υπόψη στο στάδιο του σχεδιασμού. Ως προς την ασφάλεια, είναι σημαντικό κάθε πάροχος υπηρεσιών στην αλυσίδα προστιθέμενης αξίας των πληρωμών να εποπτεύεται και να υπόκειται κατάλληλα στις οικείες ρυθμίσεις. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την πρόοδο που έχουν σημειώσει οι παράγοντες της αγοράς στον περιορισμό της απάτης στα φυσικά τερματικά, αλλά επισημαίνει τον κίνδυνο απάτης στον οποίο εκτίθενται όσοι δραστηριοποιούνται στο ηλεκτρονικό επιχειρείν. Τα μέτρα ασφάλειας που θα λαμβάνονται δεν θα πρέπει να αποβαίνουν εις βάρος της ευκολίας των πελατών και, εφόσον αυτά προτείνονται από τις δημόσιες αρχές, θα πρέπει να είναι όσο το δυνατό πιο ουδέτερα από τεχνολογικής άποψης. Ως προς τούτο, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει αφενός μεν τις προτάσεις των οργάνων που συμμετέχουν στο φόρουμ «SecuRe Pay» αναφορικά με την ασφάλεια των ηλεκτρονικών πληρωμών, αφετέρου δε τις προσπάθειές τους να ενισχύσουν την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη του κοινού στις υπηρεσίες και στα μέσα ηλεκτρονικών πληρωμών. Τη δε ορθή εφαρμογή αυτών των προτάσεων πρέπει να εποπτεύουν περαιτέρω οι αρμόδιες αρχές.

3.15 Παρόλα αυτά, ο έλεγχος των φαινομένων απάτης προϋποθέτει τη λήψη επιπρόσθετων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της εγκαθίδρυσης ενός νέου Ευρωπαϊκού κέντρου για εγκλήματα στον κυβερνοχώρο υπό τη Europol, το οποίο θα τεθεί σε λειτουργία από την 1η Ιανουαρίου 2013 και ελπίζεται ότι θα εξελιχθεί στο κατ' εξοχήν κέντρο καταπολέμησης του ηλεκτρονικού εγκλήματος στην ΕΕ. Την πρωτοβουλία αυτή είχε επισημάνει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που υιοθέτησε στις 23 Οκτωβρίου 2008 με θέμα «Καταπολέμηση της απάτης και της παραχάραξης των μέσων πληρωμής εκτός των μετρητών»⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι και άλλα μέτρα που περιλαμβάνονται στην εν λόγω γνωμοδότηση έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα και αξίζει να προσεχθούν.

⁽³⁾ ΕΕ C 100, της 30/4/2009, σ. 22.

3.16 Στις πληρωμές συμμετέχουν πολλοί παράγοντες της αγοράς· ο καθένας από αυτούς έχει τα δικά του συμφέροντα, τα οποία –αν και ενίοτε αποκλίνουν– θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό του μελλοντικού πλαισίου πληρωμών. Η νέα διαχείριση του ΕΧΠΕ πρέπει να είναι ανοικτή, αδιάτρητη και να εξασφαλίζει ίσους όρους για όλους σε αυτό το εξελισσόμενο και φιλόδοξο εγχείρημα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις συνεχιζόμενες προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ για τη συγκέντρωση του ελέγχου του, υπό τη σκέπη, π.χ. του Συμβουλίου του ΕΧΠΕ. Εντούτοις, ζητά επιτακτικά να επιταχυνθεί η διαδικασία καθότι τα *de facto* κενά παρεμποδίζουν την εφαρμογή των οικείων διατάξεων.

Βρυξέλλες, 19 Σεπτεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
